

Класифікація теоретичних підходів до визначення суті податку *

Критерії поділу	Основне призначення податків	Представники	Зміст теоретичного підходу
1	2	3	4
Матеріальний зміст	Джерело утримання державного апарату, формування доходів бюджету, виконання державою покладених на неї функцій	Сміт А. Рікардо Д. Віксель К.	„податки – це та частина продукту землі і праці, що надходить в розпорядження уряду”[135] „податки – засіб фінансування державних видатків” [116]
		Ісаєв А.А. Іловайський С.І.	податки розглядаються як джерело утримання державного апарату [49:254]
		Маркс К.	„податок – джерело життя...для всього апарату виконавчої влади” [73:615]
		Окунева Л.П.	„податки – це платежі фізичних і юридичних осіб, що стягуються державою для утримання публічної влади” [98:152]
	Обов’язковий (примусовий) характер вилучення податків	Сисмонді Ж. Сабанті Б.М.	„податок – це обов’язковий платіж, що встановлюється державою” [133:138; 116]
		Сей Ж.Б.	„податок – примусова плата державі за блага, надані суспільству” [116]
		Янжул И.И.	«налоги – односторонние экономические пожертвования, которые государство взимает легальным путем и законным способом из их частных имуществ для удовлетворения необходимых общественных потребностей» [167:197]
		Чернік Д.Г.	податок як економічна категорія означає примусове стягнення (присвоєння) державою з фізичних і юридичних частки необхідного і додаткового продукту відповідно до діючих законів [85:355]
		Райзберг Б.А. Фатхутдінов Р.А.	„податки – це відносини з приводу обов’язкових платежів, які стягуються центральними та місцевими органами влади з юридичних та фізичних осіб у зв’язку з отриманням ними доходів, здійснення господарських операцій, наявністю та використання майна у цілях поповнення коштів державного та місцевих бюджетів” [118:784]

продовження додатку А

1	2	3	4
		Ковальова А.М. Баранникова Я.П. Богачова В.Д.	податок – обов’язковий внесок платником грошових коштів у бюджетну систему у визначених законом розмірах та у встановлені строки [155:146]
		Селезнев В.В.	«налоги являються обязательными платежами, которые взимаются государством с предприятий и граждан в соответствии с законодательными актами» [123:409]
		Мельник П.В.	„податки – законодавчо оформлена, примусова форма отримання державою частки ВВП, фінансовий гарант ефективного виконання державою перш за все її суспільних функцій” [80:317]
	Функціональна спрямованість податків	Вагнер А.	податки – це обов’язкові платежі приватних господарств для покриття витрат держави та одиниці самоврядування і частково для змін в розподілі народного доходу [49]
		Соколов А.А.	податок – збір, що стягується державною владою для покриття видатків, або досягнення певних завдань економічної політики [136:258]
		Фролов В.М.	найважливіше завдання податків полягає в стимулюванні само інвестування, як засобу структурної перебудови економіки, ігноруючи їх фіскальне значення [159:30]
Суспільний зміст	Інструмент регулювання виробничих відносин перерозподілу національного продукту	Федосов В.М.	податки – специфічна форма, підсистема виробничих відносин, відносин економічного базису. Вони виражають частину відносин, що виникають на стадії розподілу в процесі розширеного відтворення, мають вторинний, похідний, перерозподільчий характер [153:128]
		Болдирев Б.Г. Дробозина Л.А.	податки, беручи участь у процесі перерозподілу нової вартості, виступають специфічною формою виробничих відносин. Специфічна форма виробничих відносин формує їх суспільний зміст [157:344; 94:92]
		Мельник В.М.	податки – це система суспільних відносин перерозподілу створеного продукту, в ході яких провадиться вилучення частини доходів юридичних і фізичних осіб на користь держави для її забезпечення і вторинного перерозподілу на користь інших юридичних осіб та на громадські потреби [77:22-24]

* джерело: [72:16-18] доповнено автором.

Класифікація теоретичних підходів до визначення суті ціни*

Основні теорії ціни	Критерій визначення ціни	Представники	Зміст теоретичного підходу
1	2	3	4
Марксистська або теорія трудової вартості	Суспільно-необхідні витрати праці	Сміт А. Рікардо Д. Петті В. Маркс К.	Ціна – грошове вираження вартості товару. Основна увага зусереджувалась на ролі праці у формуванні ціни. Вартість товару розглядається як втілення, кристалізація суспільної праці товаровиробника. Рівність товарів при обміні вказує, що всі вони мають загальну основу, однаковий внутрішній зміст – вартість. Мінові пропорції при обміні визначаються їх вартістю, разом із зміною вартості товару змінюється співвідношення товарів при обміні [135:334; 73:615]
Маржиналістична або австрійська теорія	Гранична корисність товару	Бем-Баверк Е. Менгер К. Візер Ф. Самуельсон П.	Ціна товару визначається його граничною корисністю, під якою вважається домінуючою суб'єктивна оцінка індивідумом споживчих властивостей товару. Гранична корисність залежить від наявної кількості товару і потреби в ньому. Перевага при формуванні ціни надається аналізу корисності товару. Гранична корисність – це прирощена корисність, яку забезпечує споживання додаткової одиниці блага [13; 122:333]
Теорія цінності та ціни Маршалла А.	Взаємодія ринкових сил: попиту і пропозиції	Маршалл А.	Визначення вартості і ціни зводиться до встановлення взаємодії ринкових сил, які «лежать» як на стороні попиту (гранична корисність товару), так і на стороні пропозиції (витрати виробництва). Співвідношення попиту і пропозиції впливає на ціну, обсяг виробництва продукції, що надходить на ринок впливаючи при цьому на витрати виробництва.
		Цацулін А.І. Грацевський І.П.	Ціна формується під впливом різних ціноутворюючих чинників, що впливають на неї шляхом зміни попиту і пропозиції [162:11; 149:5]
		Тормоса Ю.Г.	Ціна – це сума грошей, які покупець згоден заплатити за відповідний товар [148:8]
		Литвиненко Я.В.	Ціна – це результат вільних торгів між продавцем і покупцем [69:10]

продовження додатку Б

1	2	3	4
		Березюк Р.М.	Ціна – грошовий вираз певної суспільної оцінки матеріальних та духовних благ, що є об'єктом купівлі-продажу [37:106]
		Семенова Т.В. Абрютіна М.С.	Ціна – це грошова сума, яку прагне одержати продавець пропонуючи товар чи послугу і яку готовий заплатити покупець [124;1]
		Ліппе П.	Цена представляет согласованную в договорах о купле-продаже денежную плату за единицу продукции [70:510]
		Беляевский И.К.	Цена – сумма денег, уплачиваемая за единицу товара, эквивалент обмена товара на деньги [141:167]
		Салин В.Н.	Цена является регулятором соотношения спроса и предложения; объема и структуры размещения производства по регионам страны. Цены выступают экономическим фактором, определяющим покупательную способность денежных доходов населения [142:532]
		Артус М.М.	Ціна являє собою грошовий показник виміру суспільного визнання витрат уречевленої праці на одиницю товару та задоволення потреб споживача за посередництвом обміну [10:57]

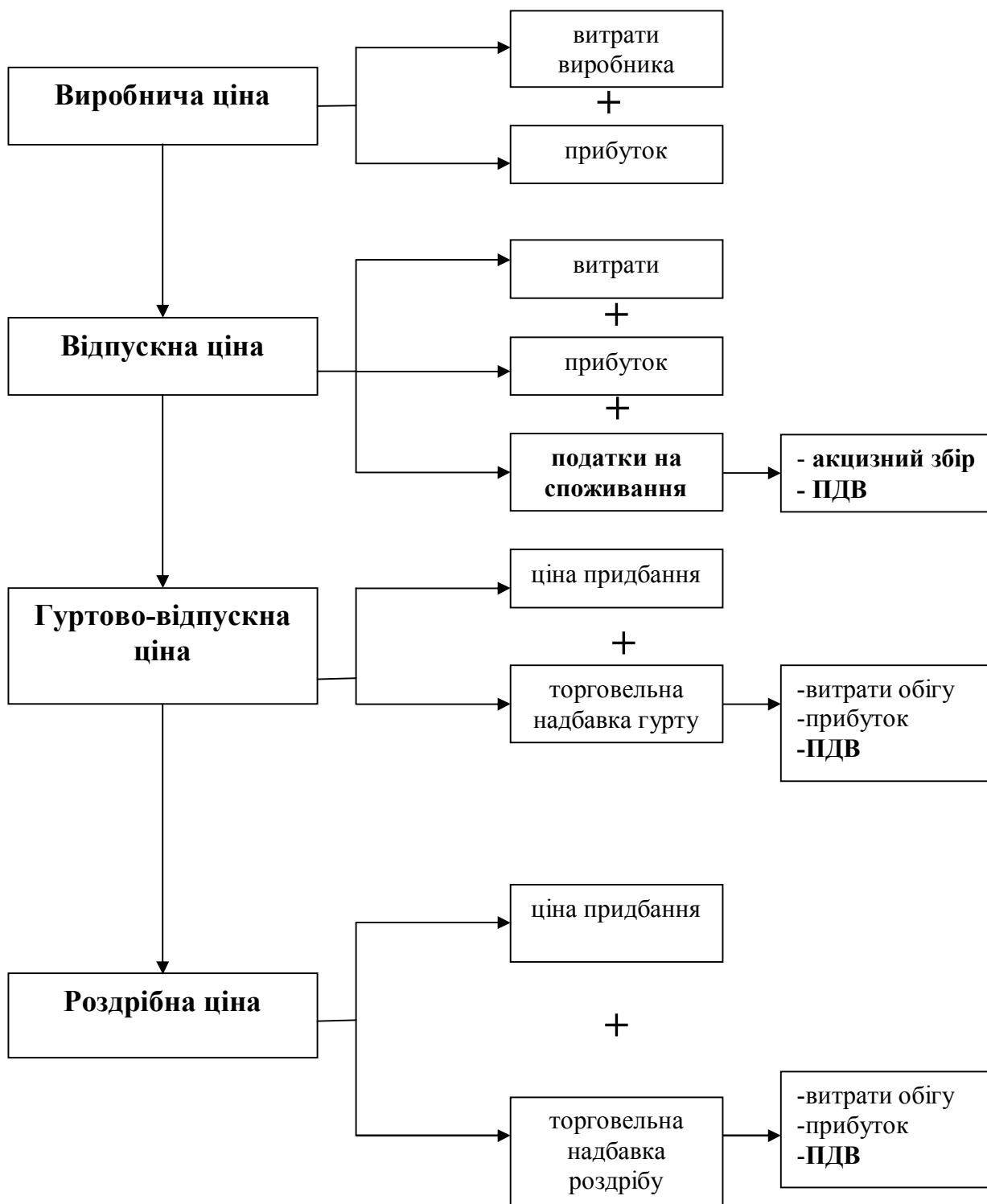
* складено автором.

Функції податку і ціни *

№ п/п	Функції податку	Основний зміст функцій		Функції ціни	№ п/п
		Податок	Ціна		
1	Фіскальна	Централізація фінансових ресурсів на загальносуспільні потреби: податок як бюджетний засіб, „наповнювач” бюджету.	Вираз у грошовій формі ресурсів, витрат та результатів виробництва. Вказує на те, скільки коштує суспільству задоволення конкретної потреби в тому чи іншому товарі, послугі.	Облікова	1
2	Розподільча	Перерозподіл вартості ВВП між державою та її суб'єктами і через елементи податку (об'єкт, суб'єкт оподаткування, ставка податку, податкові пільги) держава регулює вартісні пропорції розподілу.	Розподіл та перерозподіл НД між галузями економіки, регіонами, формами власності, підприємствами та соціальними групами населення. Здійснює вплив на рівень цін та їх структуру.	Розподільча	2
3	Регулююча	Через механізми справляння податків держава регулює різні аспекти соціально-економічного життя на макрорівні, а на мікрорівні – впливає на конкретну поведінку платника податків. Характеризує суспільне призначення податку.	Регулює величину прибутку, що входить до складу ціни. Проявляється в тому, що за допомогою цін здійснюється зв'язок між виробництвом і споживанням, досягається рівновага між попитом і пропозицією.	Регулююча	3
4	Контрольна	Забезпечення контролю за правильним розподілом та перерозподілом ВВП і НД у процесі податкових відносин.	За допомогою цін здійснюється перерозподіл капіталів на користь тих галузей чи виробництв, які мають вищу норму прибутку.	Раціонального розміщення виробництва	4

* складено автором.

Види цін і їх елементи по вітчизняних товарах

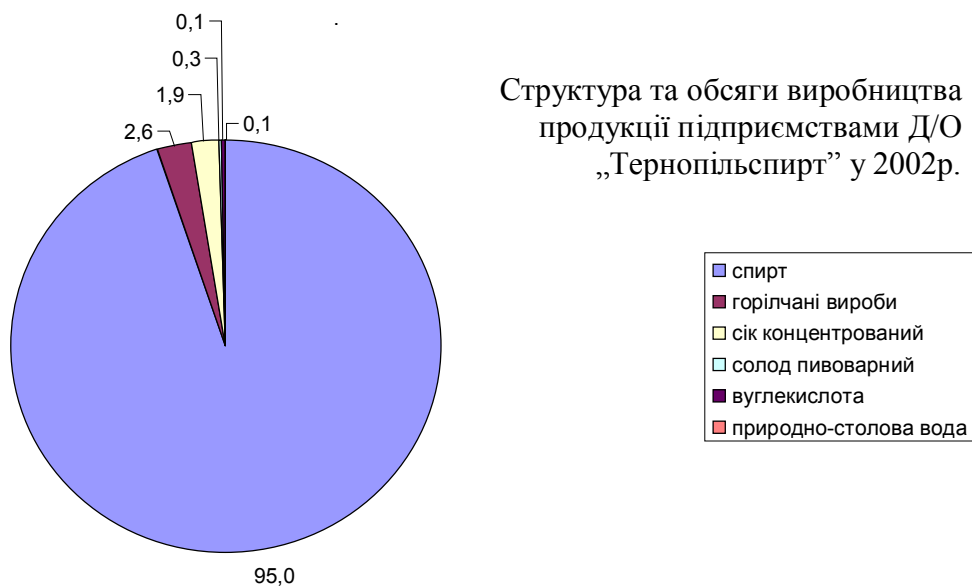

Порівняльна характеристика універсальних акцизів

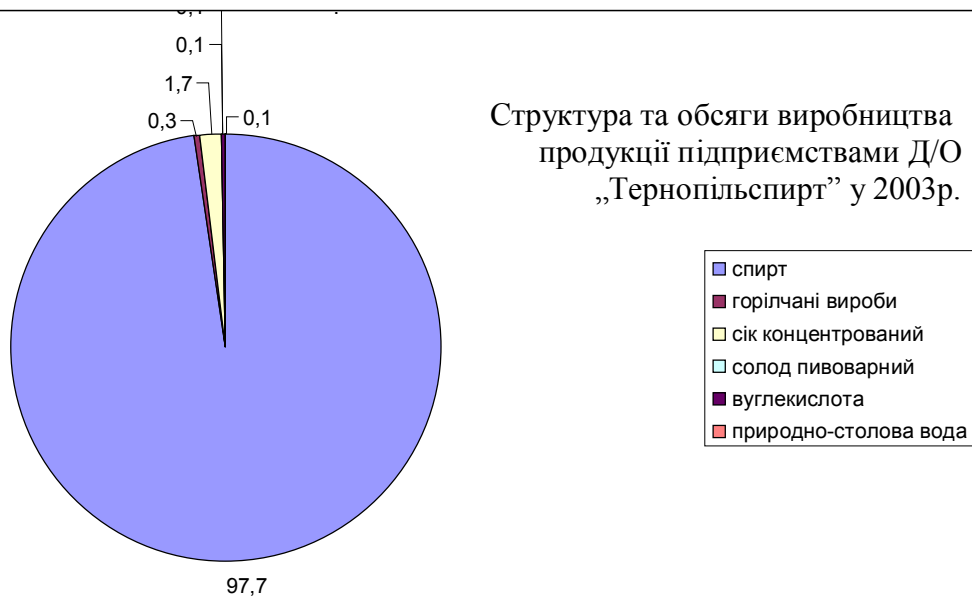
(податку з продажу, податку з обороту та податку на додану вартість)

№ п/п	Види універсальних акцизів	Характеристика універсальних акцизів				
1	Податок з продажу	Вид універсального акцизу, який сплачується на одній стадії руху товару, як правило у роздрібній торгівлі. Даний податок характеризується простотою обчислення та контролю за його сплатою. Особливістю справляння податку з продаж є звільнення сфери виробництва від оподаткування. Однак, звільнення сфери виробництва від оподаткування створює нерівні умови щодо сплати цього податку виробниками, посередниками та споживачами товарів, що зумовлює нерівномірні в часі надходження податку до бюджету, а також перешкоджає регулюванню процесів споживання на усіх стадіях його руху від виробника до споживача.				
		Стадії проходження товару (дані умовні)			Ціна реалізації товару	Сума податку, сплачена до бюджету
		виробник	гуртова ланка	роздрібна торгівля		
		3000	3000+400=3400	3400+500=3900 × 0,2=780	4680	780
2	Податок з обороту	Вид універсального акцизу, при застосуванні якого під оподаткування підпадають валові обороти на усіх стадіях руху товарів від виробника до споживача. Даний вид універсального акцизу є значно складнішим від податку з продажу та зумовлює кумулятивний ефект, адже до оподаткованого обороту включаються суми податків, сплачені при купівлі товарів виробничого призначення та послуг. Таким чином податок з обороту утримується не лише з обороту товарів, послуг, а й з податків, раніше сплачених за рахунками-фактурами.				
		3000+ (3000×0,2)= 3000+600= 3600	3600+400=4000 +(4000×0,2)= 4000+800= 4800	4800+500=5300 +(5300×0,2)= 5300+1060= 6360	6360	600+800+ 1060=2460
3	Податок на додану вартість	Об'єктом оподаткування ПДВ виступає додана вартість, тобто вартість, створена на кожній стадії руху товарів. Завдяки такому механізму оподаткування ПДВ не поширюється на перенесену вартість, як при застосуванні податку з обороту, яка вже була попередньо оподаткована. ПДВ включається у вигляді надбавки до ціни товару, робіт, послуг та сплачується споживачем цих товарів, робіт, послуг.				
		3000+ (3000×0,2)= 3000+600= 3600 ∑ ПДВ=600	3000+400=3400 × 0,2=680 Пз=680 Пк=600 ∑ ПДВ=80	3400+500=3900 × 0,2=780 Пз=780 Пк= 680 ∑ ПДВ=100	4680	600+80+100= 780

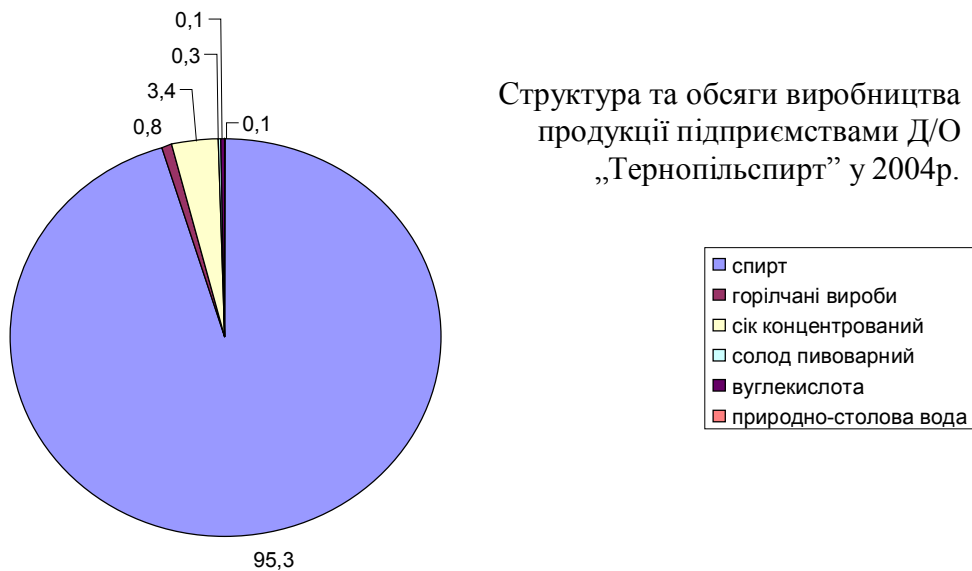
Структура та обсяги виробництва продукції підприємствами Д/О „Тернопільспирт” у 2002р.

Структура та обсяги виробництва продукції підприємствами Д/О „Тернопільспирт” у 2003р.

Структура та обсяги виробництва продукції підприємствами Д/О „Тернопільспирт” у 2004р.

Етапи справляння ПДВ при пільговому оподаткуванні

(при умові оподаткування спирту податком на додану вартість за нульовою ставкою, на 1 дал.)

показники	виробник зерна	виробник спирту	виробник горілчаних виробів	споживач	всього
вартість товару, грн. в тому числі:	-	16,92	22,30	245,04	-
сплачений ПДВ, грн.	-	2,82	-	-	-
ціна товару без ПДВ, грн.	-	14,10	22,30	-	-
об'єкт нарахування ПДВ, грн. в тому числі:	14,10	22,30	204,20	-	-
акцизний збір, грн.	-	-	160,00	-	-
Ціна реалізації товару, грн. всього	16,92	22,30	245,04	-	-
податкове зобов'язання	2,82	-	40,84	-	43,64
податковий кредит	-	2,82	-	-	2,82
сума ПДВ, що підлягає сплаті до бюджету	2,82	-	40,84	-	43,64
сума ПДВ, що підлягає відшкодуванню з бюджету	-	2,82	-	-	2,82

Етапи справляння ПДВ при пільговому оподаткуванні

(при умові оподаткування горілчаних виробів податком на додану вартість за нульовою ставкою, на 1 дал.)

показники	виробник зерна	виробник спирту	виробник горілчаних виробів	споживач	всього
вартість товару, грн. в тому числі:	-	16,92	26,76	204,20	-
сплачений ПДВ, грн.	-	2,82	4,46	-	-
ціна товару без ПДВ, грн.	-	14,10	22,30	-	-
об'єкт нарахування ПДВ, грн. в тому числі:	14,10	22,30	204,20	-	-
акцизний збір, грн.	-	-	160,00	-	-
Ціна реалізації товару, грн. всього	16,92	26,76	204,20	-	-
податкове зобов'язання	2,82	4,46	-	-	7,28
податковий кредит	-	2,82	4,46	-	7,28
сума ПДВ, що підлягає сплаті до бюджету	2,82	1,64	-	-	-
сума ПДВ, що підлягає відшкодуванню з бюджету	-	-	4,46	-	-

Етапи справляння ПДВ при пільговому оподаткуванні

(при умові звільнення від оподаткування податком на додану вартість виробництва спирту,

1 дал.)

показники	виробник зерна	виробник спирту	виробник горілчаних виробів	споживач	всього
вартість товару, грн. в тому числі:		16,92	25,10	248,40	-
сплачений ПДВ, грн.	-	2,82	-	-	-
ціна товару без ПДВ, грн.	-	14,10	25,10	-	-
об'єкт нарахування ПДВ, грн. в тому числі:	14,10	-	207,00	-	-
акцизний збір, грн.	-	-	160,00	-	-
Ціна реалізації товару, грн. всього	16,92	25,10	248,4	-	-
податкове зобов'язання	2,82	-	41,40	-	44,22
податковий кредит	-	-	-	-	-
сума ПДВ, що підлягає сплаті до бюджету	2,82	-	41,40	-	44,22

Етапи справляння ПДВ при пільговому оподаткуванні

(при умові звільнення від оподаткування податком на додану вартість горілчаних виробів,

1 дал.)

показники	виробник зерна	виробник спирту	виробник горілчаних виробів	споживач	всього
вартість товару, грн. в тому числі:		16,92	26,76	208,70	-
сплачений ПДВ, грн.	-	2,82	4,46	-	-
ціна товару без ПДВ, грн.	-	14,10	22,30	-	-
об'єкт нарахування ПДВ, грн. в тому числі:	14,10	22,30	-	-	-
акцизний збір, грн.	-	-	160,00	-	-
Ціна реалізації товару, грн. всього	16,92	26,76	208,70	-	-
податкове зобов'язання	2,82	4,46	-	-	7,28
податковий кредит	-	2,82	-	-	2,82
сума ПДВ, що підлягає сплаті до бюджету	2,82	1,64	-	-	4,46

Розрахунки з бюджетом по ПДВ за звітний період 2003р. (тис. грн.)

№ п/п	Підприємства	ПДВ (податкове зобов'язання)	ПДВ (податковий кредит)	Сума ПДВ			Заборгованість підприємств попереднього звітного періоду, станом на 01.01.03	Заборгованість звітного періоду станом на 01.01.04		Переплата в рахунок майбутніх платежів
				підлягає сплаті до бюджету	бюджетне відшкодування	фактично сплачено		підприємств по сплаті ПДВ до бюджету	бюджету по відшкодуванню ПДВ	
1	Борщівський спиртозавод	2799,0	2399,0	400,0	-	344,0	-	56,0	113,0	-
2	Бучацький мальтозний завод	1985,0	1557,0	428,0	-	491,0	166,0	103,0	-	-
3	Залозецький спиртозавод	3784,0	3168,0	616,0	-	428,0	17,0	205,0	-	-
4	Зарубинський спиртозавод	1508,0	1282,0	226,0	-	160,0	-	66,0	99,0	-
5	Кобиволоцький спиртозавод	593,0	593,0	-	-	-	-	-	303,0	-
6	Ковалівський спиртозавод	1025,0	1416,0	-	391,0	-	-	-	503,0	-
7	Козлівський спиртозавод	2292,0	2322,0	-	30,0	18,0	-	-	40,0	18,0
8	Марилівський спиртозавод	3709,0	3781,0	-	72,0	-	-	-	72,0	-
9	Мишковицький спиртозавод	708,0	553,0	155,0	-	155,0	-	-	464,0	-
10	Новосілківський спиртозавод	3387,0	2988,0	399,0	-	113,0	-	286,0	10,0	-
	Всього	21790,0	20059,0	2224,0	493,0	1709,0	183,0	716,0	1604,0	18,0

Розрахунки з бюджетом по ПДВ за звітний період 2004р. (тис. грн.)

№ п / п	Підприємства	ПДВ (податкове зобов'язання)	ПДВ (податковий кредит)	Сума ПДВ			Заборгованість підприємств попереднього звітного періоду, станом на 01.01.04	Заборгованість звітного періоду станом на 01.01.05		Переплата в рахунок майбутніх платежів
				підлягає сплаті до бюджету	бюджетне відшкодування	фактично сплачено		підприємств по сплаті ПДВ до бюджету	бюджету по відшкодуванню ПДВ	
1	Борщівський спиртозавод	2588,0	2206,0	382,0	-	473,0	56,0	-	-	35,0
2	Бучацький мальтозний завод	3464,0	3401,0	63,0	-	602,0	103,0	-	-	436,0
3	Залозецький спиртозавод	4165,0	3559,0	606,0	-	801,0	205,0	10,0	-	-
4	Зарубинецький спиртозавод	1223,0	1094,0	129,0	-	370,0	66,0	-	-	170,5
5	Кобиволоцький спиртозавод	752,0	1032,0	-	280,0	-	-	-	583,0	-
6	Ковалівський спиртозавод	331,0	1457,0	-	1126,0	-	-	-	1629,0	-
7	Козлівський спиртозавод	4116,0	4326,0	-	210,0	58,0	-	-	210,0	58,0
8	Марилівський спиртозавод	3768,0	3743,0	25,0	-	291,0	-	-	72,0	66,0
9	Мишковицький спиртозавод	347,0	831,0	-	484,0	24,0	-	-	948,0	24,0
10	Новосілківський спиртозавод	2549,0	2889,0	-	340,0	163,0	286,0	123,0	350,0	-
	Всього	23303,0	24538,0	1205,0	2440,0	2782,0	716,0	133,0	3792,0	994,0

**Динаміка надходжень акцизного збору у Вінницькій, Тернопільській та
Хмельницькій областях
по окремих групах підакцизних товарів у 2004р.**

№ п/ п	Перелік підакциз- них товарів	Всього по аналізованих областях		в тому числі:					
				Вінницька область		Тернопільська область		Хмельницька область	
		млн.грн	%	млн.грн	%	млн.грн	%	млн.грн	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Спирт етиловий	31,1	10,3	11,4	4,8	15,1	31,3	4,6	21,1
2.	Лікєро- горіччана продукція	253,9	83,2	221,0	94,0	24,1	49,8	8,8	40,4
3.	Виноробна продукція	1,6	0,6	0,8	0,3	0,6	1,2	0,2	0,9
4.	Пиво	10,9	3,6	1,8	0,8	4,2	8,7	4,9	22,5
5.	Тютюн і тютюнові вироби	6,9	2,3	0,1	0,04	3,5	7,2	3,3	15,1
6.	Транспорт- ні засоби	0,0	-	0,0	-	0,0	-	0,0	-
7.	Нафто- продукти	0,0	-	0,0	-	0,9	1,8	0,0	-
8	Всього надходжень по акцизному збору	305,3	100	235,1	100	48,4	100	21,8	100

Перелік підакцизних товарів та ставки акцизного збору

(Постанова Верховної Ради України від 04.02.1994р.)

№ п/п	Підакцизні товари	Ставки акцизного збору, %
1	2	3
1.	Спирт питний та етиловий	90
2.	Горілка, ЛГВ	85
3.	Вина, виноматеріали, шампанське	50
4.	Коньяк	70
5.	Пиво	20
6.	Есенція харчова	50
7.	Шоколад і кава	20
8.	Оцет харчовий	30
9.	Ікра осетрових і лососевих риб	50
10.	Тютюнові вироби	50
11.	Відеотехніка, телевізори кольорового зображення	20
12.	Легкові автомобілі	35
13.	Ювелірні вироби	35
14.	Вироби з фарфору	30
15.	Вироби з кришталю	45
16.	Хутрові вироби	30
17.	Натуральна шкіра	35
18.	Килими і килимові вироби	40

Визначення мінімальних оптово-відпускних і роздрібних цін на вітчизняні та імпортні горілку і лікєро-горілочані вироби

(згідно Постанови Кабінету Міністрів України від 23.08.2003р. № 1356)

№ п/п	Особливості визначення
1.	<p>Мінімальні оптово-відпускні та роздрібні ціни при реалізації горілки і лікєро-горілочаних виробів вітчизняного виробництва в тарі різної місткості та з різним вмістом спирту розраховуються добутком відповідних затверджених мінімальних цін, міцності у процентах та місткості тари в літрах, розділених на 100.</p> $MPЦ = \frac{MPЦл \times M_1 \times M_2}{100};$ <p>де, <i>MPЦ</i> – мінімальна роздрібна ціна певного виду; <i>MPЦл</i> – мінімальна роздрібна ціна 1 літра; <i>M₁</i> - місткість тари в літрах; <i>M₂</i> - міцність напою в процентах.</p> <p>Наприклад, мінімальна роздрібна ціна на горілку вітчизняного виробництва міцністю 40%, місткістю 0,5 л.</p> $MPЦ = \frac{31,22 \times 40 \times 0,5}{100} = 6,24 \text{ грн.};$
2.	<p>Мінімальні оптово-відпускні та роздрібні ціни на імпортні горілку та лікєро-горілочані вироби при їх реалізації визначаються добутком затвердженої мінімальної ціни та місткості тари в літрах.</p> $MPЦ = MPЦл \times M_1;$ <p>де, <i>MPЦ</i> – мінімальна роздрібна ціна певного виду; <i>MPЦл</i> – мінімальна роздрібна ціна однієї літри; <i>M₁</i> - місткість тари в літрах.</p> <p>Наприклад, мінімальна роздрібна ціна на горілку імпортного виробництва місткістю 0,5л. становитиме:</p> $MPЦ = 31,22 \times 0,5 = 15,61 \text{ грн.}$

**Вплив зростання ставок акцизного збору у твердих сумах на
формування відпускних цін на горілку (40%)
по підприємствах Д/О „Тернопільспирт”**

на 1 декалітр

№ п/п	підприємства	Відпускна ціна, грн.		Зростання відпускної ціни, грн.	в тому числі за рахунок зростання:		
		при ставці акцизного збору 12,00 грн.	при ставці акцизного збору 16,00 грн.		акцизного збору	виробничої ціни	податку на додану вартість
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Борщівський спиртзавод	105,91	130,82	+ 24,91	16,00	4,76	4,15
2.	Бучацький мальтозний завод	106,96	133,06	+ 26,10	16,00	5,75	4,35
3.	Залозецький спиртзавод	105,71	131,48	+ 25,77	16,00	5,48	4,29
4.	Зарубинецький спиртзавод	107,60	131,86	+ 24,26	16,00	4,21	4,05
5.	Кобиволоцький спиртзавод	106,54	133,64	+ 27,10	16,00	6,59	4,51
6.	Ковалівський спиртзавод	107,32	132,95	+ 25,63	16,00	5,35	4,28
7.	Козлівський спиртзавод	107,58	132,42	+ 24,84	16,00	4,70	4,14
8.	Марилівський спиртзавод	108,82	136,52	+ 27,70	16,00	7,09	4,61
9.	Мишковицький спиртзавод	106,98	131,47	+ 24,49	16,00	4,41	4,08
10.	Новосілківський спиртзавод	107,94	132,49	+ 24,55	16,00	4,46	4,09

**Динаміка надходження податків на споживання з імпортованих товарів до
Державного бюджету України у 1999-2004рр. ***

Показники	1999р.	2000р.	2001р.	2002р.	2003р.	2004р.	2004р. до 1998р., рази
1	2	3	4	5	6	7	8
Податкові надходження, млн. грн. в тому числі:	14168,3	9560,5	21958,0	29574,3	33319,3	41885,5	2,9
Митні податки, всього, млн. грн.	3799,5	5096,5	6150,2	9100,9	11880,3	15424,6	4,0
Ввізне мито, млн. грн.	1238,1	1555,1	1937,1	2048,7	2397,4	3995,8	3,2
Акцизний збір із ввезених в Україну товарів, млн. грн.	210,4	441,3	446,8	264,2	552,9	612,8	2,9
ПДВ із ввезених в Україну товарів, млн. грн.	2351,0	3100,1	3766,3	6788,0	8930,0	10816,0	4,6
Питома вага митних податків у податкових надходженнях, %	26,8	26,1	28,0	30,7	35,6	36,8	-

*складено і розраховано автором за даними Державної податкової адміністрації України та Державної митної служби України

**Структура податкових надходжень в доходах зведених бюджетів
окремих розвинутих країн світу, %**

№ п/п	Країни	Податк и на доходи	Подат- ки на влас- ність (майно)	Податки на споживання				Внески на соціаль- не страху- вання, інші подат- ки
				всього	внутрішні податки на товари і послуги		податки на міжнарод- ну торгівлю та зовнішні операції (мити)	
					податки з продажу, з обороту, ПДВ	специфіч- ні акцизи		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	США	56,3	1,3	16,0	11,9	3,1	1,0	26,4
2	Канада	50,9	-	19,6	11,8	5,8	1,8	29,5
3	Австралія	67,1	-	22,8	9,9	10,3	2,5	11,1
4	Японія	36,1	4,0	15,6	6,9	7,5	1,2	44,3
5	Нова Зеландія	62,1	0,5	29,8	19,3	8,1	2,4	8,0
6	Австрія	23,8	0,3	25,1	16,3	8,4	0,3	51,1
7	Бельгія	36,1	3,0	25,9	15,8	10,0	-	35,0
8	Данія	38,7	1,7	39,7	24,0	15,7	0,05	19,9
9	Фінляндія	29,7	2,1	44,7	26,8	17,8	-	23,2
10	Франція	32,7	4,5	56,7	33,7	23,0	-	6,1
11	Греція	19,3	1,9	28,3	19,3	9,2	0,07	50,2
12	Ірландія	40,8	2,5	37,4	20,0	17,4	-	19,3
13	Італія	30,0	1,8	28,8	18,2	10,6	0,1	39,4
14	Люксембург	33,4	7,2	25,6	13,3	12,3	-	34,1
15	Нідерланди	24,8	2,9	22,6	15,2	7,4	-	24,9
16	Норвегія	21,1	0,9	36,0	20,4	15,1	0,5	42,0
17	Португалія	26,3	0,2	35,6	21,2	14,4	-	37,9
18	Іспанія	30,0	0,3	24,2	14,4	9,8	-	45,5
19	Швеція	14,5	4,9	27,8	16,9	10,9	0,07	52,8
20	Швейцарія	13,1	2,8	23,7	14,2	9,5	1,0	60,4
21	Великобританія	38,8	6,8	31,3	17,8	13,5	-	23,1

Джерело: [137:424].

**Параметри справляння ПДВ
в країнах Європейського Союзу**

№ п/п	Країни	ВВП на 1-го жителя	Рік запровадження ПДВ	Питома вага, %		Ставки ПДВ, %		
				у податкових надходженнях	у ВВП	базова	підвище на	пільгові
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Австрія	26,2	1973	16,3	9,1	20	32	12;10; 0
2.	Бельгія	24,5	1971	15,8	7,5	21	-	12; 6; 0
3.	Данія	32,9	1967	24,0	9,9	25	-	0
4.	Німеччина	26,2	1968	16,9	6,3	16	-	7
5.	Іспанія	14,1	1986	14,4	3,9	16	-	7; 4
6.	Франція	24,7	1954	33,7	9,0	18,6	28	5.5; 2.1
7.	Греція	11,5	1987	19,3	5,3	18	-	8; 4
8.	Ірландія	23,0	1972	20,0	8,4	21	-	0
9.	Італія	20,4	1973	18,2	6,2	19	38	10; 4;0
10.	Люксембург	41,4	1970	13,3	5,4	15	-	12;6;3
11.	Нідерланди	24,2	1969	15,2	6,2	17,5	-	6
12.	Португалія	10,9	1986	21,2	4,3	17	-	*
13.	Фінляндія	25,1	1994	26,8	-	22	-	0
14.	Швеція	25,6	1969	16,9	6,8	25	30	12; 6
15.	Великобританія	24,0	1973	17,8	5,7	17,5	-	5; 0

* дані відсутні

Параметри справляння ПДВ в окремих країнах постсоціалістичного простору

№ п/п	Країни	Рік запровадження	Питома вага ПДВ,%		Ставки ПДВ, %	
			у податкових надходженнях	у ВВП	базова	пільгові
1	2	3	4	5	6	7
1.	Угорщина	1988	25,1	8,3	20	12; 0
2.	Словенія	1999	23,8	7,8	23	6; 0
3.	Чехія	1993	23,3	7,1	22	5; 0
4.	Польща	1993	34,8	7,2	22	7; 3; 0
5.	Болгарія	1993	41,6	*	20	-
6.	Білорусія	1992	42,4	5,1	20	10; 0
7.	Казахстан	1994	*	7,2	16	0
8.	Киргистан	1994	39,3	6,0	20	0
9.	Азербайджан	1994	37,4	5,9	18	0
10.	Грузія	1993	42,2	4,1	20	0
11.	Литва	1994	43,0	9,0	18	9; 5; 0
12.	Росія	1992	42,1	5,7	18	10; 0

Групи підакцизних товарів в окремих країнах світу.

№ п/п	Види підакцизних товарів, послуг	Франція	Фінляндія	Італія	Німеччина	Великобританія	Польща	Казахстан	Білорусія	Чехія	Росія
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Алкогільні напої	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
2	Тютюнові вироби	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
3	Спирт	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
4	Пиво	*		*	*		*	*	*	*	*
5	Соки		*								
6	Банани			*							
7	Будівельні матеріали			*							
8	Сіль						*				
9	Кава				*						
10	Ікра							*			
11	Осетрова та лосолева риба							*			
12	Сірники			*							
13	Паливо мастильні матеріали	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
14	Транспорт	*		*		*	*	*	*	*	*
15	Ювелірні вироби	*					*	*	*	*	*
16	Зброя						*	*			
17	Парфумерні вироби						*				
18	Шкіра						*				
19	Карти для гри						*	*			
20	Електроенергія	*	*	*	*			*			
21	Аудіотехніка і відеокамери						*				
22	Жувальна гумка						*				
23	Цукор	*									
24	Кондитерські вироби	*									
25	Мінеральна вода	*									
26	Реклама	*									
27	Спорт							*			
28	Внески у статутний капітал							*			

продовження додатку X

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
29	Організація і проведення лотарей							*			
30	Відвантаження підакцизних товарів							*			
31	Оптова та роздрібна торгівля							*			

Джерело: [27]; Інтернет: www.nalog.ru/word

**Відмінність у рівні відпускних цін на горілчані вироби підприємств Д/О
„Тернопільспирт”, розрахованих згідно чинного законодавства та
пропонованої моделі оподаткування споживання**

№ п/п	підприємства	Відпускна ціна, (на 1 дал. в грн.)		Зростання (+), зменшення (-) відпускних цін, грн	
		розрахована згідно діючого законодавства за формулою 3.1	розрахована згідно пропонованої моделі за формулою 3.6	на 1 дал.	на 0,5 л.
1	2	3	4	5	6
1	Борщівський спиртзавод	130,82	130,72	-0,1	-0,005
2	Бучацький мальтозний завод	133,06	133,48	+0,42	+0,021
3	Залозецький спиртзавод	131,48	131,53	+0,05	+0,0025
4	Зарубинецький спиртзавод	131,86	132,00	+0,14	+0,007
5	Кобиволоцький спиртзавод	133,64	134,20	+0,56	+0,028
6	Ковалівський спиртзавод	132,95	133,35	+0,40	+0,02
7	Козлівський спиртзавод	132,42	132,69	+0,27	+0,014
8	Марилівський спиртзавод	136,52	137,76	+1,24	+0,062
9	Мишковицький спиртзавод	131,47	131,52	+0,05	+0,003
10	Новосілківський спиртзавод	132,49	132,78	+0,29	+0,015

Порівняння величини податків на споживання (ПДВ та акцизного збору) у відпускній ціні на горілку підприємств Д/О „Тернопільспирт” при діючому механізмі формування відпускної ціни та пропонованій моделі оподаткування споживання

№ п/п	Підприємства	Відпускна ціна, грн. згідно		Сума податків на споживання, грн.		Зростання (+), зменшення (-), грн.	в тому числі:					
							сума акцизного збору, грн.		збільшення (+), зменшення (-), грн.	сума ПДВ, грн.		збільшення (+), зменшення (-), грн.
		1	2	1	2		1	2		1	2	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1	Борщівський спиртзавод	130,82	130,72	85,80	85,70	-0,1	64,00	76,70	+12,70	21,80	9,00	-12,80
2	Бучацький мальтозний завод	133,06	133,48	86,20	86,62	+0,41	64,00	77,22	+13,22	22,18	9,38	-12,80
3	Залозецький спиртзавод	131,48	131,53	85,91	85,96	+0,05	64,00	76,85	+12,85	21,91	9,11	-12,80
4	Зарубинецький спиртзавод	131,86	132,00	85,98	86,12	+0,14	64,00	76,94	+12,94	21,98	9,18	-12,80
5	Кобиволоцький спиртзавод	133,64	134,20	86,27	86,83	+0,56	64,00	77,36	+13,36	22,27	9,47	-12,80
6	Ковалівський спиртзавод	132,95	133,35	86,16	86,56	+0,40	64,00	77,20	+13,20	22,16	9,36	-12,80
7	Козлівський спиртзавод	132,42	132,69	86,07	86,34	+0,27	64,00	77,07	+13,07	22,07	9,27	-12,80
8	Марилівський спиртзавод	136,52	137,76	86,75	87,99	+1,24	64,00	78,04	+14,04	22,75	9,95	-12,80
9	Мишковицький спиртзавод	131,47	13,52	85,91	85,96	+0,05	64,00	76,85	+12,85	21,91	9,11	-12,80
10	Новосілівський спиртзавод	132,49	132,78	86,08	86,37	+0,29	64,00	77,09	+13,09	22,08	9,28	-12,80

1 – згідно діючого механізму розрахунку відпускної ціни;

2 – згідно пропонованої моделі розрахунку відпускної ціни

Динаміка середньомісячної номінальної заробітної плати за видами економічної діяльності у 2000-2003рр.

№ п/п	Галузі економіки	В середньому на одного штатного працівника				
		2000	2001	2002	2003	
		грн.	грн.	грн.	грн.	у % до попереднього року
	Усього по економіці	230,13	311,08	376,38	462,27	122,8
1	Сільське господарство, мисливство та лісове господарство	113,89	154,42	182,90	219,15	119,8
2	Рибне господарство	145,39	203,62	241,58	290,61	120,3
3	Промисловість	302,41	405,77	485,01	591,15	121,9
4	Будівництво	260,13	262,33	427,49	546,29	127,8
5	Оптова й роздрібна торгівля	225,49	283,50	330,42	393,66	119,1
6	Готелі і ресторани	177,57	234,77	286,12	339,56	118,7
7	Транспорт	335,32	459,92	572,50	685,00	119,7
8	Фінансова діяльність	559,25	833,03	976,14	1051,15	107,7
9	Операції з нерухомістю, здавання під найм та послуги користувачам	277,01	372,74	437,13	526,81	120,5
10	Державне управління	336,52	396,30	495,03	576,91	116,5
11	Освіта	156,46	224,13	267,41	340,45	127,3
12	Охорона здоров'я та соціальна допомога	138,71	182,72	223,46	278,98	124,8
13	Колективні, громадські та особисті послуги	162,69	210,60	246,52	298,74	121,2

*Примітка: дані наведені без малих підприємств.

Динаміка середньомісячної номінальної та реальної заробітної плати в Україні у 2000-2003рр.

роки	Номінальна заробітна плата, грн.	у % до попереднього року	
		номінальна заробітна плата	реальна заробітна плата
2000	230,13	129,6	99,1
2001	311,08	135,2	119,3
2002	376,38	121,0	118,2
2003	462,27	122,8	115,2

* Примітка: дані наведено без урахування найманих працівників малих підприємств та фізичних осіб, зайнятих підприємницькою діяльністю.

**Динаміка індексів цін на окремі групи споживчих товарів
у 2000-2003рр.**

№ п/п	Споживчі товари	у % до попереднього року			
		2000р.	2001р.	2002р.	2003р.
	Індекс споживчих цін	125,8	106,1	99,4	108,2
	Продовольчі товари	128,4	107,9	97,7	110,9
1	М'ясо і птиця	169,3	129,7	83,1	111,1
2	Ковбасні вироби і копченості	138,3	119,0	97,0	103,7
3	Риба	129,5	119,0	102,9	108,0
4	Оселедці	110,6	124,8	102,8	104,9
5	Масло вершкове	96,5	95,6	110,0	108,6
6	Олія соняшникова	94,7	142,6	95,0	102,0
7	Молоко і молочна продукція	118,9	107,0	102,5	114,4
8	Сир і бринза	118,8	108,3	98,5	107,8
9	Яйця	121,9	98,4	93,5	117,2
10	Цукор	158,8	96,0	109,3	98,0
11	Кондитерські вироби	115,0	102,6	102,3	107,9
12	Борошно пшеничне	147,8	85,2	92,1	175,1
13	Хліб і хлібобулочні вироби	158,3	93,3	95,8	136,0
14	Крупи і бобові	100,7	85,6	117,6	115,5
15	Макаронні вироби	136,1	96,0	95,9	133,7
16	Сіль	104,7	101,3	103,1	103,7
17	Картопля	39,1	67,9	58,3	42,9
18	Овочі	68,8	100,5	112,7	102,2
19	Фрукти	117,2	127,7	110,2	105,0
20	Горілка і лікєро-горілчані вироби	132,7	104,1	101,1	104,8
21	Тютюнові вироби	105,6	98,8	99,6	104,3
	Непродовольчі товари	108,9	100,2	101,6	104,8
1	Тканини	108,3	101,3	101,7	100,9
2	Одяг і білизна	105,6	101,9	100,6	100,5
3	Трикотажні вироби	106,2	102,0	100,9	100,9
4	Взуття	106,2	101,4	100,0	100,1
5	Синтетичні мийні засоби	106,7	100,3	99,0	102,1
6	Парфумерно-косметичні товари	106,6	100,9	100,3	101,8
7	Галантерея	104,7	101,3	100,3	100,3
8	Друковані видання	111,5	109,0	101,8	102,8
9	Телерадіотовари	104,3	100,0	99,8	100,1
10	Меблі	105,3	101,1	100,5	100,7
11	Будівельні матеріали	114,6	102,5	100,9	102,2
12	Медикаменти	114,1	101,0	100,0	100,5

Динаміка структури експорту продукції з України за 2000-2003рр.

№ п/п	Структура експорту	2000		2001		2002		2003	
		млрд. дол.	%	млрд. дол.	%	млрд. дол.	%	млрд. дол.	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Сільсько- господарська продукція	0,6	3,7	1,4	8,6	1,8	10,1	1,8	7,8
2	Продукція харчової промисловості	0,4	2,5	0,5	3,1	0,5	2,8	0,9	3,9
3	Мінеральна продукція	1,5	9,3	1,8	11,0	2,2	12,3	3,6	15,6
4	Хімічна продукція	2,9	17,9	1,5	9,2	1,4	7,8	1,9	8,2
5	Деревообробна та паперова продукція	0,4	2,5	0,5	3,1	0,6	3,4	0,7	3,0
6	Легка промисловість	0,7	4,3	0,7	4,3	0,7	3,9	0,9	3,9
7	Будівельні матеріали	0,1	0,6	0,1	0,6	0,1	0,6	0,2	0,9
8	Чорні і кольорові метали і вироби з них	6,0	37,0	6,7	41,1	7,1	39,6	8,5	36,8
9	Вироби машинобудування	2,0	12,3	2,3	14,1	2,6	14,5	3,6	15,6
10	Інше	1,6	9,9	0,8	4,9	0,9	5,0	1,0	4,3
	Всього	16,2	100	16,3	100	17,9	100	23,1	100

Джерело: [31:42].